જીવનનો અરુણોદય

ભાગ-૧

(પ. પૂ. આ. શ્રી પદ્મસાગરસૂરીશ્વરજી મ.
સાહેબનાં પ્રવચનોમાંથી સંકલન)

— સંપાદક —

મુનિશ્રી અરુણોદયસાગરજી
મુનિશ્રી વિનયસાગરજી

: પ્રકાશક :

શાહ [illegible]

શાહ [illegible]

: પ્રકાશક :

શ્રી શાન્તિલાલ શાહ

શ્રી અમૃતલાલ શાહ

વીરનિર્વાણ સંવત ૨૫૦૩

પ્રથમ આવૃત્તિ

નૂતનવર્ષ કારતક સુદ ૧

વિ. સં. ૨૦૩૪ ૧૨ નવેમ્બર ૧૯૭૭

સર્વ હક્ક પ્રકાશકને સ્વાધીન

: પ્રાપ્તિસ્થાન :

શાહ શાન્તિલાલ મોહનલાલ

'શાન્તિસદન' હાઈકોર્ટની સામે

નવરંગપુરા, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૧૪

ફોન નં. ૪૭૭૭૯

શાહ અમૃતલાલ હીરાલાલ

A ૧/૨ શ્રાવકનગર ફ્લેટ, અલકાપુરી સોસાયટી,

ઉસ્માનપુરા, આશ્રમરોડ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૧૪

ફોન નં. ૪૭૩૧૩

મુદ્રક :

કેનિમેક પ્રિન્ટર્સ,

રાજુભાઈ સી. શાહ

૧૪૫૮, મામુનાયકની પોળ,

સાચોરાની ખડકી,

ગાંધીરોડ, અમદાવાદ-૧.

સમર્પણ

પરોપકારી પરમાત્મ ભક્તિવંત પરમ
કૃપાળુ શાન્ત મૂર્તિ પ. પૂ. આચાર્ય
દેવ શ્રી [illegible]સૂરીશ્વરજી મહારાજ
સાહેબના કરકમલમાં

સાદર સમર્પણ

કાન્તિલાલ ચિમનલાલ
અમૃતલાલ હીરાલાલ

નિવેદન

પરમ પૂજ્ય આચાર્યશ્રી પદ્મસાગરસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબના ભાવનગર ચાતુર્માસમાં નિયમિત પ્રવચનમાંથી તેમના વિનેય, નમ્ર આજ્ઞાંકિત શિષ્યો મુનિશ્રી અરુણોદયસાગર તથા મુનિશ્રી વિનયસાગરે સંકલન કરેલ અને ભાવનગરના સુપ્રસિદ્ધ દૈનિક લોકરાજમાં નિયમિત પ્રકાશિત થતા પૂ. આચાર્ય ભગવંતના પ્રવચનના સંકલનનો આસ્વાદ અનેક જૈન જૈનેતરોએ માણ્યો છે.

બધાને આ સંકલનનો લાભ મળે એ દૃષ્ટિએ પૂજ્યશ્રીનાં પ્રવચનોનું સંકલન કરેલ પુસ્તક "જીવનનો અરુણોદય" નામથી પ્રકાશિત કરતા અમને આનંદ થાય છે.

દૈનિક લોકરાજમાં પ્રકાશિત થતા સંકલન એકત્ર કરી પુસ્તક રૂપે પ્રકાશન કરવા સંમતિ આપવા બદલ તંત્રીશ્રીનો આ તકે અમો આભાર માનીએ છીએ.

આ પુસ્તકનું સુંદર છાપકામ બહુ ટૂંક સમયમાં કરી આપવા બદલ અમો કેનિમેક પ્રિન્ટર્સના સંચાલકોનો આભાર માનીએ છીએ તેમ જ ટાઈટલ ડિઝાઈન બ્લોક ટૂંક સમયમાં કરી આપવા બદલ અમો ગ્રાફિક સ્ટુડિયોના સંચાલક શ્રી રતિભાઈનો આભાર માનીએ છીએ.

આ પ્રકાશનમાં કદાચ કાંઈ સ્ખલના રહી ગઈ હોય તથા વીતરાગ પરમાત્માની આજ્ઞા વિરુદ્ધ કાંઈ પણ લખાયેલ હોય તો બદલ અમો "મિચ્છામિ દુક્કડં" અર્પી શ્રીસંઘની તથા સુ વાચકોની હાર્દિક ક્ષમા યાચીએ છીએ.

શા. શાન્તિલાલ મોહનલાલ
શા. અમૃતલાલ હીરાલાલ

✠ આપણી મુક્ત બનવા માટેના બે મુખ્ય માર્ગો છે. (૧) લૌકિક ધર્મ, (૨) લોકોત્તર ધર્મ. જે ધર્મકાર્યમાં ફળની ઈચ્છા રહેલી છે તેનાથી સંસારની વૃદ્ધિ થાય છે, પરંતુ તે ધર્મ નથી, બંધાવાની પરંપરા છે. જ્યાં કોઈ આશા રહેલી નથી, માત્ર નિર્વેદ છે, તે ધર્મ છે

✠ મા જ્યારે બાળકને સ્તનપાન કરાવે છે, ત્યારે કપડું ઢાંકી રાખે છે, કેમકે બાળકને નજર ન લાગે, તેવી રીતે ધર્મક્રિયાનો દેખાવ ન કરવો, તેમાં ગુપ્તતા જાળવવી નહીંતર કર્મની નજર લાગી જાય.

✠ જીવનમાં ધર્મ ન હોય તો શરીર મડદા સમાન છે. એવું શરીર પરોપકાર કે કલ્યાણ કરી શકતું નથી.

✠ જ્યાં નીતિનો અભાવ હોય ત્યાં ધર્મ રહેવા નથી આવતો.

✠ ભાવવિરતિની અપૂર્ણતા ઉત્તમ. ત્યારે જાણે કે જ્યારે સંયમ વિના જીવની અપૂર્ણતા ટળી નહીં. આથી સાચું જ કહેવાયું છે કે દર્શનજ્ઞાનચારિત્ર ધર્મ વિના જીવની પૂર્ણતા પ્રગટતી નથી.

✖ પ્રાણીમાત્ર સાથેની મૈત્રી જ ધર્મ છે. જો અનુકંપાથી આર્દ્ર બને, સમ્યગ્દર્શન દૃઢ થાય ત્યારે જ તીર્થંકર ગુણ દેખાવા લાગે છે.

✖ ધર્મનું મુખ્ય નિશ્ચય છે. તેમાં આગળ વધો, જીવન સક્રિય બનાવો, ને સત્ય સુધી પહોંચો.

✖ મૈત્રીભાવ, કારુણ્યભાવ, પ્રમોદભાવ, માધ્યસ્થ ભાવ—એ ચાર ભાવ ધર્મના ચાર આધારસ્તંભ છે. આ ચાર ભાવથી ધર્મનો સંપૂર્ણ પરિચય થાય છે.

✖ જો તમારે ધર્મમય લગ્ન બનાવવું હોય તો લગ્ન વખતે ઉદાસીન ભાવ રાખજો, વિકાર જરાપણ થવા દેવો નહીં, ધામધૂમ ન કરવી, પરણવા જતી વખતે પરમાત્માનું ચિંતન મનમાં કરવું ને 'સર્વ સંસારનો ત્યાગ કરવો છે પણ ન છૂટકે પરણવું પડે છે' એવી ભાવના રાખવી.

✖ દુર્ગતિમાં જતા જીવને રોકી સદ્‌ગતિમાં મોકલે તે ધર્મ.

✖ બંગલા, મોટર, સ્ત્રી, પુત્રો, ધન—આ બધું જ પર પદાર્થ છે, જે અહીંયાં મૂકીને જ જવાનું છે. તે બધું સાથે નહીં આવે, ધર્મ જ સાથે આવશે.

✖ જીવનથી મૃત્યુ સુધીનો સંપૂર્ણ પરિચય ધર્મતત્ત્વની વ્યાખ્યામાંથી મળશે, બીજે ક્યાંય નહીં મળે.

✖ ધર્મ કરવા માટે ભગવાને બે માર્ગ બતાવ્યા છે: એક તો સર્વથી પાપરહિત સાધુધર્મ અને બીજો અલ્પ

પળોમાં વધુ ધર્મ કરી શકે તેવો ગૃહસ્થ ધર્મ, જે સર્વથા સંસારનો ત્યાગ કરી ન શકે તે ઘરે બેસીને પણ ધર્મ કરી શકે.

❖ ધર્મ કોઈ સંપ્રદાય કે વાડામાં નહીં બંધાય, પરંતુ ધર્મ આત્માની શુદ્ધતામાંથી પ્રગટ થાય. અંતઃકરણની શુદ્ધતા–પવિત્રતા કરો તો ધર્મના બાગ ખીલે.

❖ ધર્મના બે પ્રકાર છે: સાધુ ધર્મ અને ગૃહસ્થ ધર્મ. ગૃહસ્થધર્મના પણ બે પ્રકાર છે સામાન્ય ગૃહસ્થ ધર્મ અને વિશેષ ગૃહસ્થ ધર્મ.

❖ જે પોતાના સંતાનોને ધર્મના સંસ્કાર આપે છે, તે જ સાચા માતા–પિતા છે તે સિવાય તે માતા-પિતા નથી પણ દુશ્મન છે પોતાના બાળકોને ધર્મમાં વાળવા એ માતા-પિતાની ફરજ છે

❖ જો બાળપણથી જ ધર્મના સંસ્કાર પડ્યા હોય તો જ ઘડપણમાં ધર્મ કરી શકો છો, તે સિવાય ધર્મ ઘડપણમાં કરી શકતો નથી. જેમ કે બાળપણમાં વાંસ-કમનો જ ઢીંગાડું હોય તો, પછી ઘડપણમાં એ જ સીધો થતું નથી.

❖ અહિંસા, સંયમ અને તપ આ ત્રિવેણીસંગમ જ ધર્મ.

❖ [illegible]

✖ આત્મા, ધર્મ અને કર્મ એમ ત્રણ [illegible] છે. આત્મા એક છે, ધર્મ એક છે, પરંતુ કર્મો અનેક છે. પણ જો આત્મા અને ધર્મ એક બની જાય તો તે કર્મોનો નાશ કરી શકે. પણ જ્યાં સુધી આત્મા અને ધર્મ એક નહીં થાય ત્યાં સુધી કર્મોનો [illegible].

✖ 'ધર્મની ઉત્પત્તિ કેવી રીતે થાય છે?' એવા અર્જુનના પ્રશ્નનો ઉત્તર આપતાં શ્રીકૃષ્ણે કહ્યું છે કે 'સત્યથી ધર્મનું પ્રાગટ્ય થાય છે.'

✖ જીવનને પરિપૂર્ણ કરવા માટે ધર્મ કરવાનો છે. ધર્મ કરવાની યોગ્યતા નમ્રતામાં રહેલી છે. જેમ કે વરસાદ નીચે પડે છે, ઝરણું નીચે વહે છે. બધાં ઝરણાં મળીને નદી બને છે. નદી પણ નમીને વહે છે, સમુદ્રને મળીને મહાન સાગર બને છે. એવી જ રીતે આપણે પણ નમ્રતા રાખી સૌની સાથે મળીને મહાન બનવું જોઈએ.

✖ ધર્મમાર્ગ અનુસાર બાર વ્રત, પાંચ મહાવ્રત, ચાર ભાવના સાથે લઈને જીવન માર્ગે ચાલવું.

✖ આખું જીવન પાપ કર્યું હોય અને છેલ્લે ધર્મ કરવા જાય તો ક્યાંથી બને? આગ લાગ્યા પછી કૂવો ખોદીએ તો? આપણે પહેલેથી જ જાતિ પ્રમાણે ધન ઉપાર્જન કરી ધર્મના સંસ્કાર આત્મામાં પાડીએ તો આવી સ્થિતિ ન થાય.

✖ ધર્મક્રિયા આચરવામાં આવતી અનીતિ પ્રાણઘાતક પ છે.

✠ માનવભવ મળવો અતિ દુર્લભ છે, તેમાં પણ દેવ, ગુરુ અને ધર્મની પ્રાપ્તિ થવી અતિ દુર્લભ છે. તમને ધર્મ કરવાના આ બધાય સંજોગો પ્રાપ્ત થયા છે, હવે ધર્મ કરી લો. કારણ કે જીવનનો ભરોસો નથી.

✠ જે અનાચારથી બચશો તો જ ધર્મ કરવાની પાત્રતા પ્રગટશે. ધર્મ પણ પાત્રની યોગ્યતા વિના ટકતો નથી. જેમ દૂધ વગેરે,–પાત્ર વિના ટકતું નથી, ઢોળાઈ જાય છે તેમ ધર્મ પણ પાત્ર વિના ટકે જ નહીં.

✠ પ્રકાશની આડે અંધકારની દીવાલ આવે છે તે દીવાલને તોડી નાખવા માટે પુરુષાર્થ કરવામાં આવે તો પ્રકાશનો દીપ થતો રહે છે ને ત્યાંથી ધર્મ પ્રગટે છે

✠ પૈસા ઘર સુધી સાથે રહેશે, કુટુંબીજનો સ્મશાન સુધી અને ધર્મ પરભવમાં પણ સાથે આવશે. જે પરભવમાં સાથે આવશે તેની પરવા કેમ નથી ? બાકી જે રોટીને ખાવામાં જવાનું છે તે કશું જ સાથે નહીં આવવાનું.

✠ મનુષ્યને પર્વતથી મોટું દુઃખ આવે છે પરંતુ આકાશથી મોટું દુઃખ આવતું નથી. પણ ધર્મ કરે, તેથી અને મનમાં ચિંતા નહીં, તો કયાં દુઃખ ટળવાનું હતું ને દુઃખ આવવાનું હતું ? ... ક્ષમાપના, દૂરી... [illegible]

✠

સાધના

✠ ઇચ્છાને રોકવી તે જ સંયમ છે. ઇચ્છાને અધીન ન થવું તે જ તપ છે.

✠ જે સમ્યગ્દર્શનના ભાવથી જીવન સમસ્તનો અનુભવ કરે છે તે આગળ વધે છે, તથા આરાધના અને ચિંતન સિદ્ધ બની જાય છે. પરંતુ અહમ્‌થી કરેલી આરાધના કદી પૂર્ણ થતી નથી.

✠ 'હું'ની દીવાલ તોડી આરાધના કરવાથી જીવન-જ્યોત ઝળહળી ઊઠશે. આરાધના કરવાની વિધિ બરાબર નહીં હોય તો જીવનજ્યોત સળગીને રાખ થઈ જશે.

✠ આત્મા અને શરીરનો, પદાર્થ અને પર્યાયનો ભેદ ન પામો ત્યાં સુધી સાધના સિદ્ધ થતી નથી. આત્મા શરીરથી ભિન્ન સમજાય ત્યારે જ સાધના સિદ્ધ થાય છે.

✠ બીજાઓને જીતે છે તે વીર છે, પણ પોતાના વિકારોને જે જીતે છે તે તો મહાવીર છે.

✠ ખેડૂત જ્યારે ખેતી કરે છે, ત્યારે પ્રથમ ખેતરને સાફ કરે છે, જમીનને પોચી બનાવી અનાજ વાવે છે ને તેનું રક્ષણ કરે છે. આમ ઘણી મહેનત કર્યા પછી જ લાભ મળે છે. એવી જ રીતે આત્માની સાધના પણ ખેતી છે. આત્મામાં ધર્મનાં બી વાવવા માટે વિષય-કષાયોની ગંદકી પ્રથમ શુદ્ધ વિચારોથી સાફ કરો, પછી તપ–જપ જે કરશો તેની મહેનત સુંદર ફળશે.

❋ દુષ્કૃત્યોનો ત્યાગ કરવાથી જ જીવનનાં પાપો દૂર થાય છે. આપણે તો છેક સમ્યગ્દર્શનની ભૂમિકા સુધી પહોંચવાનું છે, અને સિદ્ધલોક સુધી પહોંચવાનું છે. જેટલું ઊંચું મકાન બાંધવાનું હોય તેના પ્રમાણમાં પાયો ખોદાય છે જેટલી ઊંચાઈએ જવાનું છે તેના પ્રમાણમાં આરાધના કરવાની છે

❋ આ આત્મામાં રાગનું પોષણ કેટલું બધું થાય છે? ને તેથી આરાધનામાં પ્રમાદ થાય છે, 'કાલે કરીશું, પરમ દિવસે કરીશું' એમ કહીએ છીએ. પરંતુ જેમ ઝૂંપડીમાં આગ લાગે ને માણસ દોડીને કૂદી બહાર થઈ જાય છે તેમ જીવનમાં આગ લાગે ત્યારે આત્માએ પ્રમાદ છોડી ઊભા થઈ જવું

❋ સમ્યગ્દર્શન કે સમ્યગ્જ્ઞાન કે સમ્યક્ ચારિત્ર દ્વારા જ સાચી સાધના થઈ શકે

❋ જ્યારે જ્ઞાનરૂપી વિવેક ત્યારે ક્ષમારૂપી શસ્ત્રનો નાશ કરે, ત્યારે ક્રોધરૂપી અગ્નિ શાંત થઈ, ... અને નિર્વાણ દૂર થઈ જાય.

❋ [illegible] ... જીવનમાં આવું જ બને છે

✤ વિવેક એ તારામણ છે, જ્યાં ધર્મનો અનુરાગ એ [illegible] છે, ક્ષમા એ જ [illegible] છે, [illegible], તૃષ્ણા અને અજ્ઞાન એ [illegible] છે, જ્યારે લોભ એ [illegible] છે.

✤ આત્મદશામાં રમવું, રમણતા કરવી, આનંદ કરવો. આત્મદશામાં મગ્ન રહેવું એ જ ધર્મ છે, પણ સાધકે એ ન ભૂલવું જોઈએ કે જ્યાં રામ છે, ત્યાં રાવણ પણ છે.

✤ આનંદ એ આત્મસ્વરૂપ છે, પ્રેમ એ પ્રકાશમય છે, શાંતિ એ પૂર્ણતામય છે. જ્યાં હર્ષ-શોક નથી, જ્યાં સંકલ્પ-વિકલ્પ નથી, જ્યાં રાગ-દ્વેષ નથી ત્યાં જ આનંદ, પ્રેમ, શાંતિ હોય છે. સાચી શાંતિ પ્રાપ્ત કરવા માટે જ આરાધના હોય છે.

✤ જાણકારી અનુસાર જે આચરણ કરવામાં આવે તે પૂર્ણતા પ્રાપ્ત થાય છે. આ મનુષ્યભવ મળવો બહુ જ દુષ્કર છે અને આપણને પુણ્યથી મળ્યો છે. તે મનુષ્યભવ આત્માની પ્રાપ્તિ માટે મળ્યો છે. જો આ જન્મમાં આત્માની પ્રાપ્તિ ન કરી તો આ કીમતી જીવન નિષ્ફળ જશે. આ કીમતી જીવન નિષ્ફળ ન જાય માટે સુંદર આરાધના કરીને જીવનને સફળ બનાવવાનું છે.

✤ દુઃખોથી મુક્ત બનવા માટે લોકો અનેક પ્રકારનાં મંગળ કરે છે. પરંતુ સૌથી સાચું મંગળ તો ભગવાનના સ્મરણમાં, સાધુ-સંતોના સંગમાં, પવિત્ર મન રાખવામાં, ધર્મની આરાધના કરવામાં જ છે. ધર્મની આરાધના વિના

પાપો નાશ થતા નથી, તેમ જ દુઃખો પણ નાશ થતા નથી.

✽ ખરેખર, નથી અમારું માનો તો અત્યારે [illegible] શક્તિ છે, શરીર નીરોગી છે, [illegible] માટે ધર્મની આરાધના કરી લો. નહીંતર જ્યારે શક્તિનો નાશ થશે, અંગો શિથિલ થઈ જશે ત્યારે કશું નહીં થાય.

✽ [illegible] અધીન રહેવાવાળી તેનું પરિણામ [illegible] આવે છે. [illegible] સુધી [illegible] આરાધનાની પરીક્ષામાં [illegible]

✽ શાસ્ત્રકારો કહે છે કે તમારી [illegible] જ્ઞાન છે [illegible] નિરાકરણ થઈ જાય છે.

ચિંતન

✽ [illegible]

✽ [illegible]

જ્ઞાની

✖ જ્ઞાની સંસારના વિષય-ભોગોનો ત્યાગ કરીને સંસારનો હ્રાસ કરે છે. અજ્ઞાની સંસારના વિષય-ભોગોમાં સંસારની વૃદ્ધિ થાય છે.

✖ વર્તમાન જીવનમાં ફેમિલી ડોકટર અને ફેમિલી વકીલનું કેટલું બધું મહત્ત્વ છે! મારી સલાહ છે કે વર્તમાન જીવન શાંતિથી જીવવા, પરલોક સુધારવા એક ફેમિલી સાધુ જરૂર રાખજો. તે ફી નહીં લે અને પરોપકાર કરશે.

✖ ડોકટર પાસે દરદી જાય, એ ભૂલ કરે તોપણ ડોકટરની ફરજ છે કે દરદીને બચાવે, તેને મરવા ન દે; તેવી જ રીતે સાધુ પણ ડોકટર જેવો જ છે. સંસારી આત્મા ભૂલો કરે તો પણ તેને ઉપદેશ આપવો અને તેના જીવનને બચાવી લેવું.

✖ જેને સંસારના વૈભવનો પાર નથી. જેને ત્યાં અનેક પ્રકારનાં સુખો છે, ગાડી છે, વાડી છે, દુકાનો છે, ઘણાં સગાં-વહાલાં છે. લાખો રૂપિયાની સંપત્તિ છે; તે સર્વનો ત્યાગ કરીને બાવા, ફકીર કે સંત બને તે જગત ઉપર મહાન ઉપકાર કરી શકે છે.

✖ સાધુ જગતથી નિરપેક્ષ છે. જાતને જોઈને ચાલે તે સાધુ નહીં.

જેને પોતાનું અને પરનું કલ્યાણ કરવાની ભાવના હોય તેણે નાનપણથી જ સંત બનવું જોઈએ, જેથી [illegible] કુસંસ્કારો જીવનમાં ન આવે અને [illegible] સંસ્કારો પડે. [illegible] થઈ જગતના જીવોનું કલ્યાણ કરી શકે

રૂપવતી સુંદરીના અમુક અંગોને [illegible] જોયા કરે કે તેની [illegible] પાસેથી આવી જાય [illegible] સુંદરીને જોવાથી જે સુખ આવે છે તે [illegible] દર્શન કરવામાં આવી જાય, [illegible] જે સુખ આવે છે તે [illegible] આવી જાય [illegible] પલંગ પર સૂવાથી જે સુખ આવે છે તે [illegible] પર સૂવાથી આવી જાય. [illegible]

[illegible]

જ્ઞાન

✖ જ્ઞાનતઃ આત્મજ્ઞાની સંસારમાં દુઃખોનો પરિચિત થાય છે અને તેથી આત્મામાં કરુણા, દયા અને ઔદાર્ય ઉત્પન્ન થાય છે.

✖ જ્યાં પ્રકાશ છે, ત્યાં અંધકારને સ્થાન નથી અને જ્યાં અંધકાર છે ત્યાં પ્રકાશ ન સંભવે; તેમ જ્યાં જ્ઞાન છે, ત્યાં વાસનાને સ્થાન નથી ને જ્યાં વાસના છે, ત્યાં જ્ઞાન ન સંભવે.

✖ જ્ઞાનીઓ જે કાંઈ બોલે છે તે વિચારીને જ બોલે છે. એટલા માટે જ કહ્યું છે કે મૂર્ખનાં હજાર ભાષણો કરતાં જ્ઞાનીનો એક શબ્દ વધી જાય છે.

✖ જીવનમાં વ્યક્તિ કાર્યને જુએ છે, કારણને નહીં; જ્યારે તત્વજ્ઞાની કારણને જુએ છે, કાર્યને નહીં.

પરિગ્રહ

✖ આધ્યાત્મિક ભાષામાં સંગ્રહ કરનારને ડાકુ ગણવામાં આવે છે, જે પોતાના જીવનનો સર્વનાશ કરે છે. અને બીજા અનેક આત્માઓનો પણ સર્વનાશ કરે છે.

✖ ગ્રહણ એટલે જ બંધન. સંસારમાં માણસ બધું ગ્રહણ કરતો થાય છે એટલે તે બંધાય છે.

જે બાળ બ્રહ્મચારી છે, જેણે સ્ત્રીનો સંગ કદી પણ કર્યો નથી, જે નાનપણથી જ ધર્મને માટે વળેલો હોય, ધર્મની આરાધનામાં મગ્ન હોય, ભગવાનની ભક્તિ બાલ્યાવસ્થામાં જ જે મગ્ન હોય તે અવશ્ય પ્રભાવશાળી થાય છે. તેના શરીરમાંથી શુદ્ધ અને પવિત્ર પરમાણુઓ નીકળતા હોય છે. ને પરમાણુઓ બાળકો ઉપર સારી અસર કરતા હોય છે. એવા મહાત્માઓના આશીર્વાદ અવશ્ય ફળે છે.

નાગાઓ ફકીરો બાવાઓ સાધુ હોય, બાળક હોય, વૃદ્ધ હોય, જુવાન હોય [illegible] તેમને [illegible] પરિણામ [illegible]. પણ જો તેમને સારું [illegible] કરશો, તો તે [illegible], [illegible] પુણ્યશીલ બનશે, [illegible] બનશે, દુનિયામાં દુઃખ [illegible] બનશે, અને [illegible] ચઢાવશે.

જે સમાજમાં [illegible] છે, [illegible] છે કે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે કે [illegible] [illegible] [illegible] નથી, જે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

✠ જે યોગી છે, ત્યાગી છે, શાન્ત-દાન્ત છે, ચારિત્રમાં અતિ નિર્મળ છે, ઉપશમ ભાવમાં મગ્ન છે તેમની આપણે સેવા કરવી. આવા મહાન સંતોની સેવાથી સંપૂર્ણ ફળ મળે છે.

✠ જેણે પોતાની પ્રકૃતિ પર કાબૂ મેળવ્યો છે, જે સદા સમ્યક્‌ભાવમાં રહે છે, જે ક્ષમાશાળી છે, ઉદાર છે, પોતાના શિષ્યો અને સેવકો ઉપર વત્સલ દૃષ્ટિવાળા હોય એવા મહાન પુરુષોની, બધું ય કાર્ય ગૌણ કરીને સેવા કરવાથી મહાન આત્મિક લાભ થાય છે.

સમર્પણ

✠ આ જીવન ગુલાબના પુષ્પ જેવું છે. તેમાં સંયમની સુવાસ આવી જાય તો જીવન જ સુગંધીદાર બની જાય અને હજારો લોકો તેનું અનુકરણ કરીને પોતાના જીવનને પણ સુગંધીદાર બનાવે. ખરેખર, એકબીજાના માટે જે જીવન સમર્પણ કરે છે તેના જીવનમાં જ સુગંધ આવે છે.

✠ એક કવિએ કહ્યું છે કે 'આ જગતમાં મરવાથી કોણ ડરે છે? જે પાપી હોય અથવા અધર્મી હોય તે જ મરણથી ડરે છે. જેણે જીવનનો સદ્‌ઉપયોગ કર્યો છે, બીજાના કલ્યાણ માટે પોતાના જીવનને અર્પણ કર્યું છે તે કદી મૃત્યુથી ડરતો નથી.'

સંસાર

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

✖ મનને અનુકૂળ વિષય [illegible] ગમે છે અને તેને પકડી રાખે છે, જ્યારે પ્રતિકૂળ વિષય ગમતો નથી, તેને તે છોડી દે છે. અનાદિ કાળના સંસ્કારને લીધે [illegible] મનને અનુકૂળ લાગે છે. આથી સંસારમાં મન, વિના પ્રયત્ને જતું રહે છે, જ્યારે પ્રયત્નો કરવા છતાંય મન અધ્યાત્મમાં લાગતું નથી.

✖ માણસ જ્યારે ગર્ભમાં અપાર દુઃખ પામે છે ત્યારે ભગવાનને યાદ કરીને કહે છે: 'હે ભગવાન! મને ગર્ભમાંથી બહાર કાઢ. હું ધર્મ કરીશ, સદાચારનું પાલન કરીશ, ભક્તિ કરીશ, ધ્યાન ધરીશ, સદ્વિચારથી જિંદગી વ્યતીત કરીશ.' પણ જ્યારે જન્મ થાય છે, સંસારની હવા લાગે છે ત્યારે તે ભગવાનને ભૂલી જાય છે.

✖ અત્યાર સુધી આપણે સંસારના કલેશો જોતાં આવ્યા છીએ, જીવનમાં તે અનુભવ્યા પણ ખરા. પેપરોમાં રોજ વાંચીએ છીએ. સંસારનું નાટક પણ જોઈએ છીએ છતાં પણ હજુ સુધી સંસાર પ્રત્યે વૈરાગ્ય જાગ્યો નથી. તેથી જાણી શકાય છે કે સંસારની વાસનાનો રોગ આત્માની અંદર કેટલો છે!

✖ સંસારમાં સહુથી ખતરનાક હોય તો તે માણસ છે. પશુઓ બિચારા કોઈ દિવસ પોતાની જાતિનો નાશ કરતાં નથી પરંતુ માનવી પહેલાં પોતાની જ જાતિનો નાશ કરે છે. બીજાને મારીને જ પોતે સમૃદ્ધ થવા ઇચ્છે છે. આવી ભયંકર પશુતામય વિચારવાળું જીવન આજનો માનવી જીવી રહ્યો છે.

સંસારમાંથી ભાગવાની કોઈ જરૂર નથી. ભાગીને જ્યાં જશો ત્યાં સંસાર જ છે. માટે હિંમત ધરો, મનમાંથી સંસારને કાઢી નાખો. પછી ભલે તમે સંસારમાં રહો છતાં ડૂબશો નહીં. જેમ ખાલી ઘડો પાણીમાં હોવા છતાં ડૂબતો નથી પણ તરે છે, જ્યારે તેમાં પાણી ભરાય છે ત્યારે જ તે ડૂબે છે.

[illegible] ફરતી નથી [illegible] પકડવા નથી [illegible] પોતે પકડી [illegible] સંસારે [illegible] નથી પકડી રાખતા [illegible] સંસારને પકડી રાખ્યો છે [illegible] ફરતો નથી.

આ જગતમાં તારું પોતાનું કશું જ નથી. જેને તું તારું માને છે તે તારું નથી અને જેને તારું નથી માનતો તે જ તારું છે.

નાવડી જ્યાં સુધી પાણીથી અલિપ્ત રહે [illegible] સુધી તરે, પણ જ્યારે [illegible] ડૂબી [illegible] સુધી મન સંસારથી અલિપ્ત રહે, ત્યાં સુધી તેને ભય નથી. [illegible]

[illegible]

મોક્ષ

✖ મનની અવસ્થામાં મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે. જેમાં વાણી શબ્દનું સ્થાન ના અવકાશ ન હોય. ચિંતન સંશયનામાં આત્મા ન હોય, જિનની પ્રેરણા આત્મા અનુભવ કરે તો શબ્દાતીત આનંદ થાય, જેનું શબ્દમાં વર્ણન ન થઈ શકે.

✖ જીવનમાં દુઃખોની જ્યારે પોતાને વેદના થાય ત્યારે મોક્ષની ભાવના પરિપક્વ બને છે.

✖ સંસારના કાર્યમાં પ્રમાદ ન આવે. ધર્મના કાર્યમાં જ પ્રમાદ આવે છે. ધન પ્રાપ્ત કરવા માટે દુકાન પર તનતોડ મહેનત કરનારને તે સમયે અંતરાય કર્મ યાદ નથી આવતું, ધર્મકાર્યમાં અંતરાય કર્મ યાદ આવે છે. કોઈ દિવસ નવકારશી ન કરનાર ધન પ્રાપ્ત કરવા માટે આયંબિલ, અઠ્ઠાઈ કરવા તૈયાર થાય, પરંતુ મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવા એક નાનું વ્રત પણ ન કરે.

✖ ધ્યાનથી ધ્યેય પ્રાપ્ત થાય છે. આત્મા સંસારમાં રહીને મોક્ષનું ધ્યેય રાખે તો મોક્ષ પામે. ધ્યેય વિનાની સાધના કેવી રીતે સિદ્ધ થાય?

✖ અત્યારે મોક્ષમાં ન જવાય, સંસારથી છૂટી ન શકાય પણ વાસનાઓથી છૂટી શકાય છે. સર્વપ્રથમ વાસનાઓથી મુક્ત થશો ત્યારે મોક્ષમાં જવાશે. સૌ પ્રથમ વાસનાનો ત્યાગ કરવો પડશે. જ્યારે વાસનાઓથી

ફૂટીશું ત્યારે જીવનમાં આવી અનન્તના પ્રારંભ થશે, અદ્ભુત આનંદ આવશે.

✲ ફળ જ્યાં સુધી કાચાં હોય, ત્યાં સુધી ઝાડ ઉપર રહે છે, જ્યારે તે પાકાં બને ત્યારે સ્વયં નીચે પડે, તેને પાડવાં નથી પડતાં તેવી રીતે [illegible] સાધના પરિપક્વ થાય ત્યારે શરીર [illegible] છૂટી જાય છે ને આત્મા શરીરથી છૂટો થાય છે. પછી સંસાર કે શરીરની ચિંતા રહેતી નથી

✲ જ્યાં સુધી [illegible] પ્રવેશ [illegible] અનાજ પચી ન શકાય તેવી જ રીતે જ્યાં સુધી વિષયરૂપી પાપ આત્મા ઉપર હોય, ત્યાં સુધી [illegible] નથી. [illegible] આત્માને પ્રથમ વિષયરૂપી [illegible] કરે.

✲ [illegible]

✲ [illegible]

મોક્ષના ચાર થાંભલા વગર સમ્યગ્દર્શન આવતું નથી. ચાર સ્તંભ : મૈત્રી, પ્રમોદ, કારુણ્ય, માધ્યસ્થ ભાવ. આ ભાવનાથી આત્માનું ભવભ્રમણ અટકે.

જીવન ગતિમય છે. તેના પર આત્મારામ બેઠો છે. જ્યાં જીવનની ગાડી બ્રેક વગર ચાલે છે, ત્યાં કદી પૂર્ણતા આવતી નથી. મન કંટ્રોલમાં હોય ત્યારે ગાડી જીવન-લક્ષ્ય સુધી પહોંચી શકે છે.

પ્રામાણિકતા

ન્યાયપૂર્વક પ્રામાણિક જીવન હોવું જોઈએ. વ્યવહાર માટે ધન ઉપાર્જન કરવું તે આ-લોક અને પરલોકનો વિચાર કરીને પ્રામાણિકતાથી કરવું.

પ્રામાણિકતા જીવનને સુગંધીદાર બનાવે છે, ચારિત્ર્યવાન બનાવે છે. પ્રામાણિકતા જીવનમાં અપૂર્વ આનંદ આપે છે. જે જીવનમાં પ્રામાણિકતા ન હોય તે જીવન નકામું છે. તે જીવનમાં કદી શાન્તિ મળતી નથી.

જ્યાં મૈત્રી નિષ્ક્રિય હોય ત્યાં મોક્ષને સ્થાન નથી, જીવનમાં મૈત્રી અને ધર્મની વૃદ્ધિ આત્માને પોષણ દે છે.

જીવન

સારી કરણી આત્મસંતોષ માટે જ કરવાની છે. મારું જીવન શુભ હેતુ માટે જ છે. આત્માને કેન્દ્રમાં રાખીને જ જીવનયાત્રા પૂરી કરવાની છે.

આપણી સ્થિતિ પેલા 'ઢ' અક્ષર જેવી છે. 'ઢ' અક્ષર પાંચ હજાર વરસથી એવો ને એવો જ છે. આપણે પણ વરસોથી પ્રવચન સાંભળીએ ને 'ઢ' જેવા ન રહી જઈએ. તે માટે જીવનમાં પરિવર્તન લાવવાની ખૂબ જ જરૂર છે.

બ્રહ્મચર્ય

જેમ લૂણ વિના ભોજનની મજા નથી આવતી તેમ જળ વિનાના સરોવરનું કોઈ મહત્ત્વ નથી. જેવી રીતે સુગંધ વિનાનાં ફૂલોની કોઈ કિંમત નથી તેમ બ્રહ્મચર્ય-વિહોણા પુરુષની કોઈ કિંમત નથી.

વાસનાઓના ત્યાગથી જીવનમાં અદ્ભુત આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે, સંતોષ થાય છે. આત્મામાં અપૂર્વ વીર્યોલ્લાસ જાગે છે અને બ્રહ્મચર્યનું રક્ષણ થવાથી કોઈ દિવસ અકાળે મૃત્યુ થતું નથી, સદા નીરોગી અવસ્થા રહે છે, હંમેશાં યુવાવસ્થા પ્રાપ્ત થાય છે.

બ્રહ્મચર્યની ભાવના રાખવાવાળો જો સ્ત્રીસંગમાં રહે તો બ્રહ્મચર્ય પાળી શકે નહીં. તેના માટે પ્રથમ તેણે વિકારોને મનમાંથી દૂર કરવા જોઈએ તેમ જ વિકારી વસ્તુઓ અને સ્ત્રીસંગથી દૂર રહેવું જોઈએ; તો જ બ્રહ્મચર્યનું પાલન થઈ શકે.

દયા–ઉદારતા

✠ માતા-પિતાના ઉપકાર વાળી શકાતા નથી. પરંતુ જે માતા-પિતાને ધર્મ પમાડે તો જરૂર ઉપકાર વાળી શકાય છે, પણ ગુરુનો તો કોઈ પણ રીતે ઉપકાર વાળી શકાતો નથી.

✠ પ્રકૃતિ પણ પરોપકાર કરે છે. પ્રકૃતિની દરેક વસ્તુ પરોપકાર કરે છે [illegible]

✠ [illegible]

✠ [illegible]

દયાને અનન્ય સ્થાન આપેલ છે. તેથી કહેવાયું છે કે, 'દયા ધર્મ કા મૂલ હૈ' જિનવાણીરૂપ આગમમાંથી અહિંસા જીવનમાં આચરવામાં ગૌરવ છે.

✖ હૃદયમાં દયાળુતા અને જીવનમાં ઉદારતાથી આત્માના વૈભવનો વિકાસ થાય છે. દયાળુતા અને ઉદારતા બંને પરમ મિત્રો છે. જ્યાં દયાળુતા હોય ત્યાં ઉદારતા હોય જ.

✖ કરુણાની ભાષામાં એવી મહાન શક્તિ છે કે મૂંગા પણ બોલી શકે છે, બહેરા પણ સાંભળી શકે છે.

✖ પરમાત્માને પ્રાપ્ત કરવા માટે પરમાત્માની કરુણા જીવનમાં ઉતારવી પડશે. દુઃખી આત્માને જોઈને તેના દુઃખ દૂર કરવા માટે પ્રયત્ન કરવો જોઈએ અને બીજાનું દુઃખ કરવા પ્રયત્ન ન કરીએ તો પરમાત્માની દૃષ્ટિએ માનસિક હિંસા ગણાશે. કરુણાથી જીવન પવિત્ર બનશે અને પ્રાણી માત્ર પ્રત્યે મૈત્રી અને પ્રેમભાવ ઉત્પન્ન થશે.

✖ કોઈ આપણને ગાળો દે, આપણું અપમાન કરે તો પણ તેના પર દયાભાવ રાખો. મનમાં એમ ચિંતન કરવું કે તે બિચારો અબુધ છે, અજ્ઞાની છે, કર્મને વશ છે. પણ તેના જેવા કદી થવું નહીં.

✖ ઉદારતાથી જીવનનું સર્જન થાય છે. જીવનમાં તેનાથી સુખી બનાય છે. બધી પવિત્રતાનો આધાર જ ઉદારતા છે.

✤ ન્યાય અને નીતિથી ધન ઉપાર્જન કરવાની વૃત્તિ કેળવી જોઈએ. જે અન્યાયથી ધન આવશે તે જ [illegible] થી તેનો ઉપયોગ થશે. અનીતિથી ધન આવશે, તે દુરાચારમાં ખર્ચાશે અને નીતિથી આવશે, તો પરમાર્થમાં વપરાશે.

✤ પરમાત્માની આજ્ઞા છે કે ઉદરનિર્વાહ માટે ધન ઉપાર્જન કરો, પણ પેટી ભરવા માટે નહીં. ન્યાય અને નીતિથી ધન ઉપાર્જન કરો, અનીતિથી નહીં.

✤ ધન વિષય-વાસનાઓની પૂર્તિ માટે નહિ, [illegible] [illegible] માટે નહિ, [illegible] [illegible] બનાવવા માટે આવ્યું છે.

✤ અનીતિથી ઉપાર્જિત કરેલ [illegible] [illegible] [illegible] અને અનીતિથી ઉપાર્જન કરેલ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે.

✤ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નહીં કરી શકો.

✤ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ગૃહજીવન માટે ધન ઉપાર્જન કરવું આવશ્યક છે. આજીવિકા માટે ધન પ્રામાણિકતાથી ઉત્પન્ન કરવું અને વિવેકપૂર્વક ઉપયોગ કરવો.

ભગવાન આપણા પાસેથી તેના પ્રરૂપ્યા મુજબ મેળવેલ પ્રામાણિક ધન માંગે છે, નહીં કે અસત્ય અને અપ્રામાણિક માર્ગે ઉપાર્જન કરેલું દ્રવ્ય લોકો તેને અર્પણ કરે.

તૃષાથી પીડાતો માનવી મરી જશે, પણ ગટરનું ગંદું પાણી નહીં પીએ, તેવી જ રીતે સત્પ્રકૃતિ આત્મા સંસારનાં દુઃખો સહન કરશે પણ અનીતિથી ધન ઉપાર્જન નહીં કરે.

માનવી

પશુ અને માનવમાં માત્ર ફરક આટલો જ છે. દંડના ભયથી પ્રેરિત થઈને કાર્ય કરે તે પશુ અને કર્તવ્ય પ્રેરણાથી પ્રેરિત થઈને કામ કરે તે માનવ.

બીજાને ગબડતો જોઈને પોતે સંભાળીને ચાલે તે જ્ઞાની. પોતે એક વાર ગબડ્યા પછી બીજી વાર સંભાળીને ચાલે તે અનુભવી અને પોતે વારંવાર ગબડવા છતાં ઉન્મત્ત બનીને ચાલે તે અજ્ઞાની છે.

ઉદારતા

ગરીબની જેમ ધનિક ઉદાર બની જાય તો દુનિયામાં કોઈ ગરીબ રહે જ નહિ.

પાપ

✤ પાપ આપીને લાભ કે ફાયદો આપનું નહિ. પણ માણસની બુદ્ધિને કેદ કરે છે, જેથી [illegible] અને [illegible] દુઃખ પામે છે. પાપ [illegible] આખે [illegible] જાય છે

✤ માણ [illegible] તેવી [illegible] કામ કરાવે તેવી બુદ્ધિને [illegible] [illegible] તેવી [illegible]

✤ [illegible]

✤ [illegible]

✤ [illegible]

✖ સંસારમાં બે પ્રકારની મનોવૃત્તિ હોય છે — શ્વાન વૃત્તિ અને સિંહવૃત્તિ. કૂતરાને કોઈ લાકડી મારે તો તે લાકડીને કરડે છે, પણ લાકડી મારનારને કરડતું નથી. પરંતુ સિંહ તો તેને મારનારને જ ખતમ કરી નાખે છે. તે ગુનેગારને મારી નાખે છે. એવી જ રીતે જ્ઞાનીઓ ક્રોધ કરનાર ઉપર, દુઃખ દેનાર ઉપર ગુસ્સો કરતા નથી પણ શમતા, ક્ષમા, દયા અને પ્રેમથી વ્યક્તિમાં રહેલા ક્રોધનો જ અથવા દુર્ગુણોનો જ નાશ કરી નાખે છે. જ્યારે શ્વાનવૃત્તિવાળા પાપને નહીં પણ વ્યક્તિને મારી નાખે છે.

✖ સંસારનું કાર્ય મન છે. દીવામાં તેલ હોય તો જ તે પ્રકાશ આપે છે. માણસનો બહારનો સંસાર નહીં પરંતુ અંદરનો સંસાર તેનું જીવન બગાડે છે.

✖ પારકી આશાએ જીવન જીવવું તેમાં પરાધીનતા છે. આશાના બંધનમાં બંધાયેલ માનવી મુક્ત થવા ઘણાં તરફડિયાં મારે છે, પણ તેમાંથી મુક્ત થવાનું નથી, ઊલટો વધારે બંધનથી મજબૂત થાય છે.

✖ મનુષ્યની અંદર કેટલાંય તોફાનો, ભયંકર વિચારો ચાલતા હોય છે, જો એ બહાર આવે તો કોડીના થઈ જાય છે.

✖ શ્રેષ્ઠમાં શ્રેષ્ઠ તીર્થસ્થાને માનવીનું મન પવિત્ર જોઈએ. તમે જ્યારે પણ તીર્થયાત્રાએ જાવ ત્યારે મન

પવિત્ર કરીને જળ જેવી નિર્મળ મનમાં ભગવાનની છાયા પ્રતિબિંબ ઝિલાઈ શકે. મન મેલું હશે તો પ્રતિબિંબ નહીં પડે.

✻ મહાન પુરુષ શક્તિ પ્રાપ્ત કરે છે તેની સાધના દ્વારા. મનની પવિત્રતામાં ચમત્કાર છે, કોઈ મંત્ર [illegible] નથી. મનની પવિત્રતાથી સંયમના ઉપર [illegible]

✻ મનની વાસનાઓ ખૂબ જ ખતરનાક છે [illegible] વ્યક્તિઓને પાપ તરફ લઈ જાય છે [illegible] મન ઉપર [illegible] કરવામાં છે. સર્વ પાપોનું મૂળ [illegible] કરનાર મન છે. જે મનને સાધે તે સર્વને સાધે

✻ જ્યાં સુધી મન શાંત નહીં [illegible] સ્થિર થતું નહીં, તેથી મનને જેમ જેમ [illegible] તેમ તે ઉપદ્રવ કરે, અને વધુ ચંચળ બને. [illegible] કરતાં તેને સમજાવીને ધીમે ધીમે [illegible] જોઈએ. આમ કરવાથી મન શાંત થઈ જશે.

✻ મન ચમત્કારિક શક્તિ છે. [illegible]

✻ કહ્યું છે [illegible]

૩

કરી શકતાં નથી. નિંદા બુદ્ધિશાળી છે. બુદ્ધિનો ભાર ઉપાડવું ગમે છે, પણ હૃદયને પવિત્ર કરવાનું ગમતું નથી.

✖ બીમાર માણસને મીઠાઈની પણ ઇચ્છા થતી નથી, અને ખાવા પીવાની તેની શક્તિ ખતમ થઈ જાય છે, તે રીતે મનમાં મિથ્યાજ્ઞાન આવે છે ત્યારે જીવને ધર્મ કરવાની ઇચ્છા થતી નથી, પાપ કરવાની વૃત્તિ જ પ્રબળ થઈ જાય છે. જ્યારે આવી સ્થિતિ આવે છે ત્યારે તે આધ્યાત્મિકતા અને જીવનનો નાશ કરે છે.

✖ બગીચાને પાણી આપવામાં ન આવે તો તે મરી જાય છે. તે રીતે મનને પણ જો સદ્‌વિચારરૂપી પાણી આપવામાં ન આવે તો તે પણ મરી જાય છે.

અપરિગ્રહ

✖ દર્પણ સર્વ વસ્તુનો પરિચય કરે છે પણ કોઈનોય સંગ્રહ કરતું નથી, પરિચય કર્યા બાદ તુરત જ નિર્મળ થઈ જાય છે, એવી જ રીતે મનમાં પરિચય સર્વનો કરો પણ સંગ્રહ કોઈનો ન કરવો.

✖ જે ધનનો સંગ્રહ કરતા નથી તે જ જીવનમાં પરમ આનંદ પ્રાપ્ત કરે છે, આત્માના આનંદમાં મસ્ત રહી શકે છે.

✖ નદી દાની છે, આથી તે નિર્મળ છે; જ્યારે સાગર પરિગ્રહી છે, સંગ્રહખોર છે, કંજૂસ છે; આથી તે ખારો છે.

ભાવના

ભાવના વિના ભજન આવતું નથી, ભજન વિના પરમાત્મા મળતા નથી જ્યારે શુદ્ધ ભાવના [illegible] ત્યારે ભજન આવે છે [illegible] પ્રેમ આવે અને પરમાત્માની પ્રાપ્તિ [illegible]

મહાવીર પરમાત્માએ [illegible] કરી જે પ્રાપ્ત કર્યું [illegible] પરમાત્મા [illegible]

[illegible]

[illegible]

પ્રેમ

✖ પ્રેમના ભરેલા [illegible] આત્માને. હોય છે પણ કેટલાક લોક તિરસ્કાર કરેલા હોય છે. કેમકે તેમનામાં એ પ્રેમ કરવાની શક્તિ નથી હોતી કે પ્રેમ નથી મેળવતા પણ પ્રભુ મેળવે છે.

✖ પ્રેમની ભાષા અગ્નિને પણ શાંત કરી દે છે અને પથ્થર જેવા માનવના હૈયાને પણ પીગળાવી દે છે; માટે પ્રેમની ભાષા શીખો. પ્રેમના પ્રહારોથી નગારો પણ તૂટી જાય છે. તૂટેલાં હૃદય જોડાઈ જાય છે.

✖ જેના પ્રત્યે આપણને પ્રેમ છે તેની સેવા કરવામાં જરા પણ કંટાળો આવતો નથી, તેના ઉપર ઉપકારની લાગણી પણ થતી નથી, તેનો બદલો લેવાની ઇચ્છા થતી નથી અને સ્વાર્થ પણ પોષાતો નથી. ગમે તેટલી સેવા હોય તો પણ પ્રેમથી જ થાય છે.

✖ સર્વ જીવો કર્મવશ છે. અપરાધી પણ કર્મવશ છે. તમારામાં બુદ્ધિ અને શક્તિ હોય તો અપરાધીને પ્રેમ-ભાવથી સમજાવીને યોગ્ય માર્ગે લાવો, પણ જો તેમ કરતાં અપરાધી ન સુધરે તો પણ તેના પ્રત્યે તિરસ્કાર ન કરશો.

પરમાત્મા

✖ વિષયમાંથી મનને મુક્ત કરીને પરમાત્મામાં વાળવાનું છે. આપણે પ્રવાસી છીએ માટે અહીંના પ્રવાસમાં જેટલું ભેગું થાય તેટલું ભાથું ભેગું કરી લેવાનું છે.

અભય

✤ સંસારના ભયથી ભાગીને પરમાત્માનું શરણું લે તે અભય થઈ શકે છે

✤ વૈદિક-શાસ્ત્રોમાં કહ્યું છે, " જેણે આનંદ સ્વરૂપ બ્રહ્મ [illegible] ને [illegible] આપી છે અને બીજાને [illegible] અભયદાન આપે, આ તેમાં અભયદાન [illegible] [illegible] બુદ્ધિમાનો [illegible] [illegible]'

✤ જગતના પ્રાણિમાત્રને મનુષ્ય [illegible] ન મરવું ગમે અને દુઃખ ન ભોગવવું [illegible] કોઈ પણ જીવને [illegible] નથી, [illegible] અભયદાન [illegible] [illegible] [illegible] મોટું દાન છે

✤

કર્તવ્ય

✤ [illegible]

મૃત્યુ

મરણ જ્યારે આવે છે, ત્યારે ઓચિંતું જ આવે છે. તે અગાઉથી તમને પત્ર કે સમાચાર નહીં મોકલાવે કે હું આવું છું. તમે ગમે તેવા કાર્યમાં હશો તો પણ મરણ તો આવશે જ.

આખીયે જિંદગી ધર્મ કર્યો હોય અને મરણ વખતે તે ચૂકે, ને સમાધિ ન ટકે તો તે જીવન હારી જાય છે, દુર્ગતિમાં ગબડ્યો જાય છે. સમાધિ–મરણ સહેલું નથી. જીવનભર તેની તાલીમ લીધી હોય તો જ મરણ વખતે સમાધિ આવે છે, સમતા આવે છે.

નદીના વેગની જેમ દરરોજ આયુષ્ય ઓછું થાય છે. જરા આંખો ઉઘાડીને જુઓ, આગળ યમવીરનો ભય છે. આ મૃત્યુએ ઘણા રાજા અને ધનવાનોના કોળિયા કરી લીધા છે, તો તમારી તો શી વાત?

તમે ગમે તેવા ધનવાન હશો, ગમે તેવા પદ પર હશો તો ય મરણ તો તમને છોડવાનું જ નથી. રાજા અને રંક સૌનો મરણનો માર્ગ તો એક જ છે. પણ મરણ મરણમાં તફાવત છે. જેનું મરણ સમાધિમય થાય તે જ સદ્દગતિએ જાય છે અને જે હાયવોય કરતાં મરે છે, તે દુર્ગતિ પામે છે.

જાગૃતિ

માલિક જાગતો હોય તો કદી ચોર આવતા નથી. આત્માન્ત જાગૃતિ હોય તો દુર્ગુણો આવી શકતા નથી.

નિંદા

જેને બીજાઓની નિંદા સાંભળવી ગમે તે અયોગ્ય છે, નિંદા સાંભળવામાં પાપ છે. નિંદા આત્માનો અસાધ્ય રોગ છે. તે આવ્યા પછી કાઢવો મુશ્કેલ છે, માટે નિંદાને આત્મામાં પ્રવેશ થવા દેવો નહીં.

ભક્તિ

નિષ્કામ ભાવથી ભક્તિ કરવામાં આવે તો ભાવના ભગવાન સુધી પહોંચાડી દે છે, એટલે કે, પરમાત્મા બનાવી દે છે.

જે દિવસે આપણે જન્મ્યા છીએ તે જ દિવસથી આયુષ્યની યાત્રા શરૂ થઈ છે. કેટલા દિવસોમાં એ યાત્રા પૂરી થઈ જશે [illegible] યાત્રા પૂરી થાય તે પહેલા- [illegible] આપણે જીવનમાં પ્રાપ્ત કરવાનું છે માટે જાગૃત થઈને જીવનમાં પ્રભુભક્તિ કરો. ભક્તિ [illegible] છે.

વિનય

[illegible]

પુણ્ય

✠ આપણા હાથે જો ખોટાં કામો થતાં હોય તો સમજવું કે આપણે અસ્તાચળ તરફ જઈએ છીએ અને જો આપણા હાથે ઉત્તમ કાર્યો થતા હોય તો સમજવું કે આપણે ઉદયાચળ પર ચઢીએ છીએ.

✠ પુણ્યોદયથી માનવભવ મળ્યો છે અને સુખસંપત્તિ પ્રાપ્ત થઈ છે. પરંતુ ઘણા લોકો સુખ-પ્રમાદમાં પડીને પુણ્યને ભૂલી જાય છે,

✠ છોરાં-છોકરાં, દાસ-દાસીઓનો પરિવાર પુણ્યથી મળ્યો છે પણ પાપ તે કરાવે છે. ઘણા મોટા પુણ્યોદયથી માનવ-જન્મ મળે છે.

✠ જે વ્યક્તિ ઉપકારીના ઉપકાર કામ પતી ગયા પછી તુરત જ ભૂલી જાય છે તે પશુ કરતાં પણ નીચી ગણાય છે, કેમ કે કૂતરાને રોટલાનો એક ટુકડો નાખશો તો પણ તે તમને વફાદાર રહેશે, સહાય કરશે.

✠ સંસારમાં બે પ્રકારની વ્યક્તિ હોય છે: એક, માણસ દુનિયામાં આવીને પોતાનું સર્વસ્વ લૂંટાવીને જાય છે. અને બીજો દુનિયામાંથી સર્વસ્વ લૂંટીને જાય છે અને ધર્મ કર્યા વગર સંસારમાંથી લૂંટાઈને જાય છે. બીજો સંસારમાં ધર્મ કરીને પોતાના કર્તવ્યનું પાલન કરીને પુણ્ય લૂંટીને જાય છે.

પ્રશંસા

જ્યાં પ્રશંસાને પચાવવાની શક્તિ ન હોય ત્યાં પતન આવશે. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

કેળવણી

✖ જે નિયમયુક્ત વિદ્યા છે તે જ સાચી વિદ્યા છે. જે વિદ્યામાં વિનમ્રતા ન બનાવે એવી વિદ્યા શા કામની? વિનયવિહોણી તે અવિદ્યા છે.

✖ કેળવણી લીધી હોય પરંતુ મનના સંકલ્પ-વિકલ્પ દૂર થાય નહીં, ઉન્માર્ગથી બચાય નહીં, સદાચારમાં પ્રવૃત્ત થવાય નહીં અને જીવનમાં સત્ય-શાંતિ સ્થપાય નહીં તો એ કેળવણીનો અર્થ નથી.

✖ માયા-મમતાનું જોર ઘટે, રાગ-દ્વેષ ઓછા થાય, સંકલ્પ અને આત્મા સ્થિર થાય, સદાચાર અને નીતિમય જીવન જીવાય તે માટે કેળવણી જરૂરી છે.

✖ ખાણમાંથી નીકળેલો હીરો સાવ સામાન્ય હોય છે. તેને કારીગર ઘાટ આપે છે ને તેજ વધારે છે, પછી તેની કિંમત વધે છે. તેવી રીતે પ્રથમ વ્યક્તિ સામાન્ય કક્ષામાં હોય છે અને તેને જેમ જેમ કેળવણીના સંસ્કાર આપવામાં આવે તેમ તેમ માણસ આગળ આવે છે, પ્રગતિ કરે છે.

સમતા

✖ આપણે બીજાને સુધારવા માટે સમતા રાખવાની છે, ક્રોધથી કોઈ સુધરશે નહીં, માટે તમારા આત્માને સતત સમતામાં રાખવાનો છે.

વાણી

જે તમારા ચિંતનમાં હશે તે જ બહાર આવશે. વ્યક્તિ બોલવા ઉપરથી જ ઓળખાઈ જાય છે કે તેનું આચરણ કેવું છે?

કૂવાના કાંઠા ઉપર પડેલા કઠણ પથ્થરમાં પણ દોરડીથી ઘસાઈને ખાડા પડે છે તો પછી આ હૃદયમાં પણ વાણી રૂપી દોરડીના સંસ્કાર પડે છે.

મહાવીર

પરમાત્મા મહાવીરે બાર વર્ષ સુધી ઘોર [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

નીતિ-અનીતિ

નીતિથી ધન ઉપાર્જન કરે તો સમૃદ્ધિ નોકર બનીને આવશે.

કોઈ કંપનીમાં નુકસાન થવાનું છે એવી જો ખબર પડી જાય તો ચતુર માણસ પોતાના શેર પાછા ખેંચી લે છે અને નુકસાનમાંથી બચી જાય છે. તેવી જ રીતે ચતુર માણસ સમજી જાય કે અનીતિથી આત્માને ભયંકર નુકસાન થશે તો તે નુકસાન થાય તે પહેલાં, આત્માના શેર પાપના વેપારમાંથી ખેંચી લે છે, ભયંકર પાપથી દુઃખી થતા આત્માને બચાવી લે છે.

સંતોષ

પોતાના જીવન પૂરતું મેળવવા પ્રયાસ કરનારને કાળાં બજાર કરવાં પડતાં નથી. દીનતા, હીનતા કે યાચના તેને કરવી પડતી નથી.

બંગલાને સુંદર કહેનારને લોભી ન માનતા, ઝૂંપડાને ભવ્ય કહેનારને સંતોષી ન માનતા, પણ જે બંગલા અને ઝૂંપડાનો ભેદ ભૂલી જઈને અસંતોષને ખરાબ ને સંતોષને સારો ગણે તે જ સંતોષી.

વિવેક

નેપોલિયન ઘણો મોટો વીર હતો પણ તેણે સત્તાને લીધે લાખો લોકોનું લોહી વહેવડાવ્યું. શું ઇતિહાસ તેને બક્ષિસ દેશે ?

વિષયો

✠ વિષયાધીન આત્માઓ વિષયમાં એવા તો આસક્ત થઈ જાય છે કે તે ધર્મ જેવી અમૂલ્ય ચીજને પણ તિલાંજલિ આપી બેસે છે.

✠ આ કાયા માટી છે, માટીના પરમાણુ [illegible] એક જ્યારે માટીમાં મળી જશે, આત્મા [illegible] માટે વિષયોથી વિરક્તિ રાખવી આત્માને [illegible] કરી દેજો.

✠ [illegible]

✠ [illegible]

✠

[illegible]

✠

✖ કામભોગની લાલસા ઝેર કરતાં પણ વધુ ભયંકર છે, કેમકે ઝેર ખાવામાં આવે ત્યારે જ અસર કરે છે જ્યારે કામભોગ તો તેના સ્મરણ માત્રથી જ મારે છે. વિષયો તો સ્મરણ કરતાં જ મારે છે. ઝેરથી એક ભવ મરવું પડે છે, પણ વિષયભોગથી તો અનેક ભવો મરવું પડે છે. માટે વિષયોનો ત્યાગ કરો.

વિચાર

✖ વડના નાના સરખા બીજમાં જેમ મહાવૃક્ષ છુપાયેલું છે તેમ માનવીના એક નાના સરખા વિચારમાં મહાન કાર્ય છુપાયેલું હોય છે.

✖ ઘરમાં પંખો હોય એને ત્રણ પાંખો હોય છે. તેને કનેકશન ન આપીએ તો એમનો એમ નિષ્ક્રિય રહે છે. કનેકશન આપી સ્વિચ પાડો તો જ તે ચાલે. તેવી જ રીતે આત્માને ત્રણ પાંખો છે : સમ્યક્ જ્ઞાન, સમ્યક્ દર્શન અને સમ્યક્ ચરિત્ર. એનામાં વિચારનું કનેકશન નથી એટલે આત્મામાં દુર્ગંધ મારે છે. એક વાર વિચારની સાથે કનેકશન લગાવી સ્વિચ પાડો તો આત્મામાંથી દુર્ગંધ, ગરમી, દુર્ગુણ જતા રહે છે અને અપૂર્વ ઠંડક મળે છે.

માનવીની શ્રેષ્ઠતા

✽ માનવી અને પશુઓમાં ફરક માત્ર એટલો જ હોય છે કે માનવ ભૂતકાળની ભૂલોને જોઈ શકે છે, આગળ-પાછળનો વિચાર કરી શકે છે, ભૂલોને સુધારવાનો પ્રયત્ન કરી શકે છે વળી માનવ જેવું [illegible] બનાવવા ઇચ્છે તેવું બનાવી શકે, જ્યારે પશુ [illegible] કશુંય કરી શકતાં નથી.

✽ [illegible]

✽ [illegible]

✽ [illegible]

✽ [illegible]

✽ [illegible]

મારી આત્માની પ્રાર્થના છે કે મારી ઇચ્છા ક્યારેય પૂરી ન થાય, તારી ઇચ્છા જ પૂરી થાય.

જ્યાં પરિણામની પવિત્રતા હોય ત્યાં પરમાત્માનો વાસ થાય છે. જ્યાં પરિણામમાં અપવિત્રતા હોય ત્યાં સંસારનો વાસ થાય છે.

સ્તુતિ, ગુણગાન અને કીર્તનથી જિનેશ્વરનું દર્શન કરવું.

પ્રભુની પૂજા સકામ ભાવથી નહીં પણ નિષ્કામ ભાવનાથી કરવી જોઈએ, નિષ્કલંક બનવું જોઈએ. જે કંઈ મળે છે તે દેવકૃપાથી જ મળે છે.

કીર્તન

અનાદિકાળથી જીવ નર્તકીની જેમ નાચે છે અને સંસારમાં ભટકે છે. પરંતુ જો 'નર્તકી' શબ્દને ઊંધો કરવામાં આવે તો તે શબ્દ 'કીર્તન' બની જાય છે.

તપ

ધર્મમાં જે ચિરંતન હોય છે, તે જે સંકલ્પ કરે છે તે ફળે છે. તપ વગર કોઈ જ સંકલ્પ ફળતો નથી. તપ એટલે ઇન્દ્રિયોનો નિગ્રહ. ઇન્દ્રિયોને સંસારમાંથી ખેંચીને પરમાત્મા તરફ વાળવી તે જ તપ છે.

પરમાત્મા

જગતના પાપોથી દૂર થવા માટે [illegible] પરમાત્માનું અવલંબન [illegible] પરમાત્માનું [illegible] આ સંબંધમાં [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

આત્મા, આત્માની અંદર ધ્યાન કરવાથી પ્રાપ્ત થાય છે. પરમાત્મા બહારથી ન, તે આંખોથી દેખાતા નથી પણ જ્ઞાનદૃષ્ટિથી, આત્મામાં તેની અનુભૂતિ થાય છે.

પરમાત્માનું અનુસંધાન [illegible] છે. યુદ્ધમાં તો એક વખત મરવું પડે છે જ્યારે પરમાત્માની આજ્ઞાની અવગણના કરવાથી અનેક વખત મરવું પડે છે.

સદ્ગુણ

સમ્યગ્ દૃષ્ટિ આત્મા સૂપડા જેવા હોય છે. સૂપડું જેમ સારી સારી વસ્તુને રાખી અસાર ફેંકી દે છે તેમ સમ્યગ્ દૃષ્ટિ આત્મા દુર્ગુણો બહાર ફેંકી દે છે અને સદ્ગુણો સાચવે છે. જ્યારે મિથ્યા દૃષ્ટિ આત્મા ચાળણી જેવા હોય છે. જેમ લોટ ચાળતી વેળા સારી વસ્તુ લોટનો ત્યાગ કરે છે તેમ મિથ્યા દૃષ્ટિ આત્મા અવગુણને ગ્રહણ કરે છે અને સદ્ગુણોને ત્યાગે છે.

પારકી આશા

આપણે કોઈને આપવાની ઇચ્છા રાખવી, લેવાની વૃત્તિ કદી પણ ન કરવી. પોતાની મહેનતનું જ ખાવું. બીજાની આશા રાખનાર સદા નિરાશ થાય છે. પારકી આશા છોડી દઈ પોતાની મહેનત પર જે જીવે છે તે જ સ્વતંત્ર છે. પારકી આશા રાખનાર તેનો ગુલામ છે,

સત્ય

✤ સત્ય એ જ ધર્મ છે. [illegible]

✤ [illegible]

✤ [illegible]

✤ [illegible]

✤ [illegible]

તેને સત્ય જ માને. પણ અજ્ઞાનતાથી કોઈવાર મહાન સત્ય મળી જાય તો, પણ તે તો તેને અસત્ય જ માને છે.

જે જ્ઞાન સત્યથી દૂર છે તે જ્ઞાનમાં કોઈ સુગંધ નથી.

સત્યની ઉપાસના માટે જ્ઞાનમાર્ગમાં આત્મશ્રદ્ધાની માફક આત્મ સાહસની જરૂરિયાત રહે છે.

જીવનમાં સત્ય અનેક સ્વરૂપે પ્રગટ થતું હોય છે. આથી કોઈ એક જ દર્શનને સત્ય માની લેવાની વાત ક્યારેક ભ્રમમાં પરિણમે છે. સત્યના માર્ગી માટે આત્મશ્રદ્ધા અને સ્વયં નિયંત્રણ બંને અનિવાર્ય છે. જો કે આમ છતાં સત્યનું દર્શન હંમેશાં સ્વાનુભવ દ્વારા પ્રગટે છે. એટલે જ્યાં સુધી સત્ય મેળવવાની સાહસવૃત્તિ જાગે નહિ ત્યાં સુધી કેવળ માહિતી પૂરતી નથી.

સત્યની ઉપાસનાથી વ્યક્તિ પરમાત્મા સુધી પહોંચી શકે છે. સત્યની ઉપાસનાથી વિકારી વાસનાનો નાશ થાય છે. સત્યની ઉપાસનાથી જીવનમાં સદાચાર આવે છે, જીવનમાં સંયમની સુવાસ આવે છે. એક વખત સત્યને સ્વીકાર્યા પછી તેની પાછળ જીવન સમર્પણ કરવું જોઈએ, જેથી જીવનમાં પૂર્ણતા પ્રાપ્ત થાય.

આજે આપણી કમનસીબી છે કે લોકો અસત્યમાં જેટલો વિશ્વાસ રાખે છે તેટલો સત્યમાં રાખતા નથી. હકીકતમાં સંસાર નિરપેક્ષ છે. અપેક્ષાઓ તો આપણે

[illegible] ... છીએ. જેમ કે ... પણ ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

✖ જેમ, નદીમાં પૂર આવે છે ત્યારે પાણી કિનારાનો બંધ તોડી ફગાવે છે. આમ સમ્યગ્ જ્ઞાનમાં આત્મા અહંકારથી અભિનંદન ગ્રંથી ખોલી શકે છે.

✖ કોઈ પણ રૂમ ખૂબ જ સુંદર ફર્નિચર, અપૂર્વ કારીગીરીથી ભરપૂર હોય, અને કોઈ મિત્ર આવી જાય ત્યારે અંધકાર હોય; તો મિત્ર આ બધાની પ્રશંસા કેવી રીતે કરશે ? એવી જ રીતે આત્મારૂપી રૂમમાં 'અહમ્'નો અંધકાર હોય તો કશું જ દેખાય નહીં.

પ્રતિક્રમણ

✖ પ્રતિક્રમણ એટલે પાપથી પાછા હટવું. સર્વથા દોષોને દૂર કરવા પાંચ સમય રાખ્યા છે. પાંચવાર દોષોને પશ્ચાત્તાપરૂપી પાણીથી ધોવામાં આવે તો લાગેલા દોષો ધોવાઈ જાય છે. દિવસે લાગેલા દોષોને યાદ કરીને, રાત્રે લાગેલા દોષોને સવારે ધોઈ નાખવા. કદાચ કોઈ બાકી રહી જાય તો છેવટે પંદર દિવસે, ચાર માસે અને અંતે એક વર્ષે દોષોને દૂર કરવા જ જોઈએ.

બ્રહ્મચર્ય

✖ સિનેમાઓ, અશ્લીલ ચિત્રો, અશ્લીલ વાંચન, આ બધી યુવાનોના સદાચાર ને નૈતિક બ્રહ્મચર્યનો નાશ કરનારી વસ્તુઓ છે. બ્રહ્મચર્યની આજના યુવાનોને ખૂબ જ જરૂરી છે. બ્રહ્મચર્યના પાલનથી દૈવી શક્તિ પ્રગટે છે. મહાન કાર્યો કરવાની શક્તિ પ્રગટે છે, મહાન બને છે.

આત્મા

❖ પર પદાર્થો પર રાગ ન રાખો [illegible] આત્માના જે આશ્રિત પદાર્થ છે તેના પર રાગ રાખો [illegible] જેના પર રાગ રાખવાનો છે તેની ઉપર આગળનું રાગ રાખવા નથી.

❖ દુધપાકના તપેલામાં પડેલો [illegible] આખો [illegible] પાકને દુધપાક આપે છે પણ તેને કાંઈ સ્વાદ મળતો નથી, તેમ આપણું [illegible] આત્માની અનુભૂતિ પ્રાપ્ત કરવાની છે

❖ [illegible]

❖ [illegible]

❖ [illegible]

✖ આત્માને શાન્ત કરવા માટે દીર્ઘકાળ સુધી શ્રમ કરવો પડે છે, ત્યાર બાદ વિશ્રામ પ્રાપ્ત થાય છે.

✖ ક્રિયાશક્તિ કેળવી આત્માના ધ્યાનમાં એવું લીન થવું કે આ શરીર, શ્વાસનું પણ આપણને ભાન રહે નહીં. શરીર ઉપરથી મનને ખેંચી લઈને આત્મામાં સ્થિર કરી દેવું. તે કરવાથી પરમાત્મ-દશા પ્રાપ્ત થાય છે. પછી આત્મામાં પ્રકાશ પ્રગટે છે, અજ્ઞાન દૂર થાય છે ને જ્ઞાન પ્રગટે છે.

✖ ગંદા કપડાં કે ગંદુ શરીર જેટલું દુઃખ આપતાં નથી તેથી વધુ દુઃખ મલિન આત્મા આપે છે. મલિનતા ગળે ત્યારે પ્રાપ્ત થયેલ સાધનસામગ્રી કાર્યરત બને છે અને આત્મા સુખ-શાંતિનો અનુભવ કરી શકે છે, અને માટે આત્માને લાગેલી કર્મરૂપી ગંદકી દૂર કરવા પ્રયાસ કરવો જોઈએ.

✖ નાનામાં નાની વસ્તુની પણ ઘણી કિંમત હોય છે અને તે ઘણાં ભયંકર પરિણામો પણ લાવે છે. નાનામાં નાની અગ્નિની કણી આખા ગામને બાળીને રાખમાં ફેરવી દે છે. નૌકાને નાનામાં નાનું છિદ્ર ડુબાડી દે છે. નાના એવા બીજમાંથી વડ બને છે, તેમ આત્મામાં પડેલો નાનકડો ગુણ ઘણા ગુણોને લાવનાર બને છે.

✖ આત્મા આનંદસ્વરૂપ છે. જેમ પાણી નિર્મળ છે પણ તેમાં સેવાળ વગેરે કચરો હોવાથી તે ગંદુ થાય છે,

પણ ક્યારેક [illegible] જ છે, ક્યારેક [illegible] નથી [illegible] આત્મામાં કામ, ક્રોધ, લોભ, મદ, ઈર્ષ્યા, અજ્ઞાનના વગેરે ક્યારેક છે - આત્માનો મેલ છે પણ આત્મા [illegible] નિર્મળ, શુદ્ધ, પવિત્ર છે [illegible]

❖ [illegible]

❖ [illegible]

❖ [illegible]

❖ [illegible]

❖ [illegible]

✖ માણસ તનમાંના વિકાર કરે છે પણ અવિચારનો વિચાર કરતો નથી. ભૂતકાળને દેખતો નથી. પણ તનમનમાં જો અવિચારનો વિચાર આવી જાય તો આત્મામાં તુરત જ વિચારણા આવી જાય છે. પાપ વિચારનો નાશ થઈ જાય છે.

✖ જ્યારે આત્માનો સાચો અનુભવ થાય છે ત્યારે સર્વ પ્રકારના દુઃખો શાંત થઈ જાય છે અને ત્યારે આત્મામાં આનંદના ફુવારા છૂટે છે, આત્મા સાચો યોગી બની જાય છે.

✖ જિનશાસન પામેલા આત્માનું સમ્યગ્ દર્શન નિર્મળ બને અને તે મોક્ષ પ્રાપ્ત કરે.

✖ પરમાત્માને આપણે વફાદાર બન્યા નથી. પરમાત્માને પ્રસન્ન કરી આત્માને જાગૃત કરવાનો પ્રયત્ન કરવો.

✖ શરીર તરફ લક્ષ્ય છે પણ આત્મા તરફ જરાપણ લક્ષ્ય નથી. શરીર પરમઆત્મા સુધી પહોંચવાનું સાધન છે, સાધ્ય નથી. શરીરને વળગી રહેવાનું નથી, આત્માને વળગી રહેવાનું છે.

✖ આત્મા ના કહે તે કામ ન કરો. આત્માને દબાવી દઈને કરેલું કામ 'ભૂલ' બને છે, ત્યાં સમાધિ નથી આવતી.

સદાચાર

[illegible]

કે તે બધા પણ તમારાથી નિસ્તેજ થઈ ગયા છે? ભલે ગમે તે હોય, પરંતુ જો તમે સત્યના માર્ગમાં રહેશો, ભક્તિમાં લીન રહેશો, નિર્દોષ અને પવિત્ર રહેશો તો તમારો વાળ પણ વાંકો નહીં થાય.

✖ માતા-પિતા અને સાચા ગુરુના કદી પણ દોષ જોવા નહીં. જે ગુરુના દોષ જુએ છે તે નીચ છે. આ દોષ જોવા એ મહાપાપ છે.

✖ માનવનો જેટલો સમય બૂરાં કાર્યો કરવામાં જાય છે તેનાથી અડધો સમય જો સારાં કાર્યો કરવામાં જાય તો પોતાનું અને પરનું ઘણું કલ્યાણ કરી શકે છે.

✖ પ્રથમ તરતા શીખીને જ તરવા જજો, નહીંતર તમે ડૂબશો ને બીજાને પણ ડુબાડશો. એવી જ રીતે પ્રથમ પોતે સુધરીને જ બીજાને સુધારવા જજો, નહીંતર તમે બગડશો ને બીજાને ય બગાડશો.

✖ તમારી બહેન, દીકરી પર કુદૃષ્ટિ કરે તો ગમતું નથી, લાલપીળા થઈ જાવ છો; તો તમારો પર પર કુદૃષ્ટિ કરવાનો અધિકાર નથી.

✖ ચોરીમાં ચાર ફેરા ફરતી વખતે પરમાત્માનું સ્મરણ કરવું ને વિચારવું કે 'હું આ ચાર ફેરાથી સંસારના ચાર ગતિરૂપે ફેરાનો નાશ કરું છું. હવે આ સ્ત્રીને ધર્મમય સુંદર સદાચારનું પાલન કરાવીશ અને અમારાં બાળકોને ધર્મમાર્ગે વળીશ.'

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

આદર્શો. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નીચે [illegible]
તેમનું પતન થાય છે, તેમનામાં અભિમાનની માત્રા
થઈ હોય છે. હું કંઈક છું—એવું પોતે માને છે
તેથી જ તેમનું પતન થાય છે. જ્ઞાનનો તિરસ્કાર થઈ
જે શક્તિઓમાં આચારવિચારની શુદ્ધતા ન હોય તે
શોભતાં નથી. જે પોતાની શક્તિઓનો સદુપયોગ
ઉપયોગ ન કરે, પોતાના જીવનમાં સદાચાર ન હોય.
જીવનમાં [illegible] પછી [illegible] છે.

✠ પોસ્ટમેન એક કાગળ આપે ત્યારે તમે ક
લઈ લો પણ તેમાંથી એક ગૂમ થઈ ગયો હોય તે
ખાલી કવર શા કામનું? તેવી જ રીતે આત્માના ગું
બધા ગાયબ થઈ ગયા હોય, જીવનમાં સદાચાર જે
કોઈ વસ્તુ જ ન રહી હોય તો જીવન ભલેને ગમે તેટલું
સરસ હોય પણ તે શું કામનું? આજે આપણી પ
આવી જ સ્થિતિ છે. શરીર સાચવીએ છીએ પણ
કીમતી છે, તે આત્માને જરાપણ સાચવતા નથી.

✠ પાપકર્મ કરતા પહેલાં તેનાં કટુ પરિણામોનો વિચાર
કરવો જોઈએ. જે વ્યક્તિ કટુ પરિણામોનો વિચાર કરે
છે તે કદી પણ પાપ કરવું પસંદ કરશે નહીં.

✠ સેવા પણ જો પોતાનો સ્વાર્થ સાધવા થતી હોય
લોકહિતની પ્રવૃત્તિ જે પોતાની વાસના સંતોષવા
થતી હોય, તો તે પ્રવૃત્તિ નીચ અને ક્ષુદ્ર છે. જેઓ

પોતાના અને પારકાના હિતની પ્રવૃત્તિ કરે છે તે જ સાચી પ્રવૃત્તિ છે.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

✖ [illegible] વખતે જે [illegible] તેનો [illegible] જરૂર [illegible] આપવો. ભાવનાથી કરેલાં સત્કર્મો કદી નિષ્ફળ જતાં નથી.

✖ જે બીજાને ફસાવવા જાય છે તે ખુદ જ ફસાઈ જાય છે. [illegible] જે બીજાને ખાડામાં પાડવા કોશિશ કરે તે ખુદ ખાડામાં પડે છે.

✖ માનવી બીજાને ફસાવવા માયાજાળ રચે છે. તે રચવી સહેલી છે પણ ઉકેલવી મુશ્કેલ છે. જેમ કરોળિયો પોતાની બનાવેલી જાળમાં જ ફસાય છે તેમ માનવી પણ પોતાની માયાની રમતમાં ફસાય છે અને શઠતાને માટે નાશને નોતરે છે. માટે કપટથી દૂર રહેવું.

✖ વિવેકપૂર્વકનો સ્નેહ જીવનમાં વિસંવાદી તત્ત્વો વચ્ચે પણ પ્રેમભર્યો સદ્ભાવ સર્જે છે. સ્નેહ કરવામાં વિવેક પણ હોવો જોઈએ. વિવેક વિનાનો સ્નેહ ભયંકર છે, દારુણ છે. આખો દિવસ સ્નેહીની પાછળ ફર્યા કરીએ તો તે વિવેક વગરનો સ્નેહ પ્રથમ આનંદ આપીને પછી માનવીને પાછો પાડે છે.

✖ વડીલો પ્રત્યે નાનાઓ પૂજ્યભાવ રાખે અને વડીલો નાના પ્રત્યે સમભાવ રાખે તો આજે તેમનામાં જે ધિક્કારવૃત્તિ આવે છે તે નાબૂદ થઈ જાય.

✖ જો વ્યક્તિ પુત્રપ્રાપ્તિ માટે જિંદગીમાં એક જ વાર કામ-વિષયક સેવન કરે તો વસ્તીનો વધારો ન થાય,

મૈત્રીભાવથી સંસાર સુગંધી બને છે. મૈત્રી એ મર્મબંધની સાધના છે. તેને કોઈ બંધન નથી. પ્રેમનો ભાવ હોય ત્યાં બંધન ન હોય, પ્રેમનો અભાવ હોય ત્યાં જ બંધન હોય છે.

સંતવાણી

દવા શરીર ઉપરના રોગોને દૂર કરે છે તેવી જ રીતે ભગવાનની વાણી, સંતોના શબ્દો આત્મામાં પડેલ વિષય-કષાયોરૂપી રોગોને દૂર કરે છે.

યુવાની

આત્મહત્યાનું પ્રમાણ મોટી કે નાની ઉંમરના પ્રમાણમાં યુવાનવયમાં વધારે છે. કેમ કે આજની યુવાન પેઢીમાં નથી દિલ, નથી દિમાગ, નથી સંયમ કે સમજની કોઈ દષ્ટિ નથી અને સંસ્કાર પણ મળ્યા નથી. આવા યુવાનો દીન ન હોય તો જ આશ્ચર્ય.

આહાર

આહારની પવિત્રતાથી વિચારની પવિત્રતા આવે છે.

મોક્ષ

મુક્તિ પહેલાં મૃત્યુથી નિર્ભય થવું જોઈએ. આ શરીરની મમતા ત્યાગ્યા વિના મૃત્યુનો ભય જતો નથી. પ્રથમ મૃત્યુથી અભય બનો પછી જ મોક્ષની વાત કરો.

મૌન

આપણી વિચારમય જીવનના માટે હિતકારી હોય [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

મોહ

રાગદશા ભયંકર છે. એમાં ફસાયેલા મોટા મોટા માણસો અનર્થ કરી બેસે છે. જે શરીરની સુંદરતાને જુએ છે પણ ગુણ તરફ તેની દૃષ્ટિ હોતી નથી. પોતાને પ્રિય લાગે તેની ગમે તેવી ભૂલ તે માફ કરે છે. પરંતુ અન્યની સહેજ ભૂલ તે માફ કરી શકતા નથી.

અશાંતિ

જીવનમાં ઊભી થયેલી અશાંતિથી અનેક પ્રકારના રોગો ઉત્પન્ન થાય છે. માનસિક તનાવ, દબાવ રહે છે અને તેને લીધે ભયંકર બીમારીઓ આવે છે. મન ઉપર માનસિક દબાવ આવવાથી બ્લડપ્રેશર અને ચિંતાઓથી હેમરેજ થાય છે.

માનવતા

જે ગરીબ હોવા છતાં પોતાના એક રોટલામાંથી અડધો ભાગ ભૂખ્યા પડોશીને આપીને ખાય છે તે જ માનવ છે, તેમાં માનવતા છે. પણ પોતાના હાથમાં બે રોટલા હોવા છતાં ભૂખ્યાને આપતો નથી અને ગરીબને ચૂસે છે તે દાનવ છે.

પ્રાર્થના

આપણું ભગવાનની પાસે સંસારમાંથી છૂટવા માટે પ્રાર્થના કરવાની છે, ત્યારે તમે તો સંસારને દીર્ઘકાળ બનાવવા, સંસારની વૃદ્ધિ કરવા માટે ભગવાનની પાસે પ્રાર્થના કરો છો. પ્રાર્થના કર્યું [illegible] પણ, સંસારની વૃદ્ધિ તો થવાની જ છે. સંસારને મટાડવા માટે પ્રાર્થના કરવી જોઈએ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

દુર્જન

દુર્જનો જેની પાસેથી શિક્ષા લે છે, જેના સહારાથી આગળ વધે છે, તેની જ સામે થાય છે અને તેનો જ નાશ કરવા ઇચ્છે છે.

ભોજન

ધર્મભોજન એટલે સૂકું-લૂખું જે ખાવા મળે તે આસક્તિરહિત ખાઈ લેવું. પણ આસક્તિસહિત મનગમતું ભોજન લાલચથી ખાય તો તે પાપભોજન બની જાય.

ઇચ્છા

માનવીની ઇચ્છા ભયંકર છે. સર્વ સમુદ્રોનું પાણી પી જાય તો પણ તૃષા શાંત થાય નહીં. જગતનું સર્વ અન્ન ખાઈ જાય તો પણ ઇચ્છા તો ભૂખી જ રહે અને સંસારનો સર્વ વૈભવ કદાચ મળે તો પણ ઇચ્છાને તો ગરીબ જ રહે છે. માટે ઇચ્છાને પૂરી કરવાનો એ જ ઉપાય છે–સંતોષ.

જ્ઞાન

ક્રોધ યમરાજ છે. તૃષ્ણા વૈતરણી નદી છે. વિદ્યા કામધેનુ ગાય છે. સંતોષ નંદનવન છે. લોભ નરક છે. ચિંતા રાક્ષસી છે. કામના વિષવેલ છે.

વિવેક

✻ જીવનની યાત્રા પ્રકાશની યાત્રામાં જો વિષમ દશા એ આવે તો યાત્રા અટકી જશે. આપણું [illegible] કરવું પડે. માટે જીવન જીવવામાં વિવેક રાખવો. વિવેક એટલે સારાં-નરસાંનો ભેદ કરીને સારાને અનુસરવું [illegible]

✻

શ્રદ્ધા

✻ [illegible] મનુષ્યનું [illegible]

✻

દેહ

✻ [illegible]

✻

દર્શન

✻ [illegible]

✻

અનાસક્તિ

✖ આત્મા સિવાયના બધા સંયોગો બહારના છે, તે બધા સંયોગો આપણાથી એક દિવસ દૂર થશે. માટે જે આસક્ત બને છે તેના માટે દુઃખની પરંપરા સર્જાય છે.

દશા

✖ વ્યક્તિ પરમાત્મદશાની વાતો કરે છે પણ પોતાની દશાનો તો તે વિચાર સરખો પણ કરતો નથી કે મારી સ્થિતિ કેવી છે? પોતાની દશા સુધારી પછી પરમાત્મદશાનો વિચાર કરવો.

અધ્યાત્મ

✖ હવે એમ કરો, પ્રભુભક્તિ, જ્ઞાન, ધ્યાન વગેરે અધ્યાત્મમાં મનને લગાડીને એવો રસ ઉત્પન્ન કરો કે જેથી તમે જ્યારે પ્રભુભક્તિ, જ્ઞાન, ધ્યાન વગેરે કરતા હો ત્યારે સંસાર પ્રતિકૂળ લાગે. જ્યારે સંસાર પ્રતિકૂળ લાગવા માંડશે ત્યારે મન સંસારમાં જશે નહીં અને અધ્યાત્મમાં જોડાશે અને પછી અધ્યાત્મનો આનંદ તમે માણી શકશો.

ભલાઈ

✖ માણસોને જો કામ લેતાં આવડે તો ખરાબ પણ સારો બની જાય છે માટે સર્વ જગાએ સમભાવથી કાર્ય કરવું.

યોગ

યોગ એટલે મન, વચન અને કાયાને સ્થિર કરી દેવાં, ને પછી આત્મામાં તલ્લીન બની જવું તે. મન, વચનમાં સહજપણે આવા યોગ આવશે તો યોગ આત્મદશામાં સ્થિર કરે છે.

દાન

દાન એ બંધનથી નિવૃત્ત થવાનો ઉપાય છે. માટે દાન [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ક્રોધ

✱ ક્રોધને ભયંકર સાપણ કહી છે. તેના સ્પર્શથી જ્ઞાન અપવિત્ર બને છે. જ્ઞાન જ્યોતિ બનીને પ્રકાશ આપવાને બદલે જ્વાળા બની અજ્ઞાન અને અંધકાર આપે છે.

ઈર્ષ્યા

✱ મોટાભાગે માણસ બીજાની ચડતીને સહન કરી શકતો નથી અને ઘણી ઈર્ષ્યા કરે છે. બીજાની ચડતી દેખીને મનમાં બળે છે. તેને નબળો પાડવા, તેની પ્રગતિને અટકાવવા અનેક પ્રયાસો કરે છે. આ મોટી ભૂલ ગણાય.

પ્રાયશ્ચિત્ત

✱ માથે દુઃખ આવી પડે ત્યારે રડો નહીં, એ કાયરતાનું કામ છે. તમારે રડવું છે તો તમારી થયેલી ભૂલોને રડો, થયેલાં પાપોનાં પ્રાયશ્ચિત્ત માટે ભગવાન આગળ એવા રડો કે પછી કોઈ પણ દિવસ રડવું ન પડે.

ઉપકાર

✱ જો મનુષ્ય અધિકારને પ્રાપ્ત કરીને પછી ઉપકાર નથી કરતો તેને અધિકારોમાંથી કાઢી નાખો અને તેને ડબલ કરો તો અધિકાર એ ધિક્કાર બની જાય છે.

[illegible]

માનવ જ્યારે માનવ મટી દાનવ બને છે ત્યારે [illegible] ધર્મને બદલે ધનનું, [illegible]ને બદલે [illegible]નું, [illegible]ને બદલે વિલાસનું અને [illegible]ને બદલે [illegible]નું [illegible] અને સ્વાગત કરે છે.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ક્રોધ

✖ ક્રોધને ભયંકર આગ કહી છે. તેના સ્પર્શથી જ્ઞાન અપવિત્ર બને છે. જ્ઞાન જ્યોતિ બનીને પ્રકાશ આપવાને બદલે જ્વાળા બની અજ્ઞાન અને અંધકાર આપે છે.

ઈર્ષ્યા

✖ મોટાભાગે માણસ બીજાની ચડતીને સહન કરી શકતો નથી અને ઘણી ઈર્ષ્યા કરે છે. બીજાની ચડતી દેખીને મનમાં બળે છે. તેને નબળો પાડવા, તેની પ્રગતિને અટકાવવા અનેક પ્રયાસો કરે છે. આ મોટી ભૂલ ગણાય.

પ્રાયશ્ચિત્ત

✖ માથે દુઃખ આવી પડે ત્યારે રડો નહીં, એ કાયરતાનું કામ છે. તમારે રડવું છે તો તમારી થયેલી ભૂલોને રડો, થયેલાં પાપોનાં પ્રાયશ્ચિત્ત માટે ભગવાન આગળ એવા રડો કે પછી કોઈ પણ દિવસ રડવું ન પડે.

ઉપકાર

✖ જો મનુષ્ય અધિકારને પ્રાપ્ત કરીને પછી ઉપકાર નથી કરતો તેને અધિકારોમાંથી કાઢી નાખો અને તેને ડબલ કરો તો અધિકાર એ ધિક્કાર બની જાય છે.

અધોગતિ

માનવ જ્યારે માનવ મટી દાનવ બને છે ત્યારે એ ધર્મને બદલે ધનનું, સંતને બદલે સંપત્તિનું, વિરાગને બદલે વિલાસનું અને સમતાને બદલે મમતાનું સન્માન અને સ્વાગત કરે છે,

મૃગજળ

મરુભૂમિમા ભયંકર તડકો પડતો હોય તે વખતે આપણને ભ્રમ થતો હોય છે કે સામે પાણી છે. આપણે આગળ જઈને જોઈએ તો પાણી મળતું નથી, તેમ આ સંસારમાં માણસ અર્થપ્રાપ્તિ માટે ઘણો પ્રયત્ન કરે છે. જેમ જેમ એનો લાભ થતો જાય તેમ તેમ લોભ વધતો જાય છે, એને તૃપ્તિ થતી નથી.

સાચો સમજુ

જે આ ભવનાં સુખ ઇચ્છે છે તે ક્રૂર છે, જે પરલોકનાં સુખ ઇચ્છે છે તે મજૂર છે અને જે આત્મા અને પરમાત્માને ઇચ્છે છે તે સાચો સુર છે અને તે જ સાચો સમજુ છે.

અભિમાન

અભિમાન આંતરશોધનને લૂંટી લે છે. અભિમાનના કારણે નવા નવા દુશ્મનો ઊભા થાય છે.

અહિંસા

જીવનની સર્વોચ્ચ ભૂમિકા અહિંસા છે અને અહિંસામાં સમર્પણની ભાવના જ મુખ્ય છે. સમર્પણ વિનાની અહિંસા નિરર્થક બને છે, સત્યથી, અહિંસાથી આંતરચેતના જાગૃત થાય છે ને તેથી જીવન દયામય બને છે.

જીવ

રેસમાં ઘોડા ઘણો દોડે છે, શ્રમ ઘણો કરે છે ને જીતે છે, ત્યારે ઇનામ તો તેના માલિકને મળે છે ને ઘોડાને તો ચણા જ મળે છે. તેવી જ રીતે, જીવરામભાઈ પ્રાપ્તિ માટે ખૂબ દોડે પરંતુ તેનો લાભ તો ઇન્દ્રિયો લઈ જાય છે.

એકાંત

એકાંત ભયંકર છે. એકાંતમાં પાપના વિચારો આવે છે. માટે જ્યાં સુધી યોગ્યતા ન આવે ત્યાં સુધી એકાંત ન સેવવું. એકાંતમાં માણસનું પતન થાય છે. આથી સાધુઓએ સમુદાયમાં જ્ઞાનીઓની નિષ્ઠામાં રહેવું.

પાપ

આપણને જે કંઈ મુસીબત, પ્રતિકૂળતા આવે છે તે પાપના ઉદયથી જ આવે છે. તે સિવાય દુઃખ આવે જ નહિ. માટે આવેલી તકલીફને સમભાવે સહન કરી લેવી. જ્યારે પાપનો અંત આવે છે ત્યારે આપોઆપ અનુકૂળતા આવી જાય છે.

સુખ–દુઃખ

કોઈના પણ દિવસો બધા જ સરખા જતા નથી. કોઈ વાર દુઃખ આવે તો કોઈ વાર સુખ માટે સુખમા હર્ષ ન કરવો ને દુઃખમા શોક ન કરવો. સમભાવે દુઃખને સહન કરવાથી અવશ્ય દુઃખનો અંત આવે છે ને સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે.

વિચાર

વિચારની શક્તિ ઘણી છે. વિચાર જ જગત નિર્માણ અને નાશ કરી શકે છે. સ્વીકાર, તિરસ્કાર અને નિર્માણ સર્વ પ્રથમ મનુષ્યના વિચારમા જ જન્મ લે છે. ભૂતકાળના વિચારોને અનુરૂપ થવાવાળી ક્ષણ તે વર્તમાન છે અને વિચારોના ગર્ભમાં જન્મ લેવાવાળો સમય તે ભવિષ્ય છે. તમારા જેવા વિચારો હશે તેવું જ વર્તન કરી શકશો.

પ્રેમ

નાટકમાં રામ અને રાવણ બનનારા લડે છે પણ નાટક પૂરું થયા પછી વેર રાખતા નથી. બંને સાથે પ્રેમથી જ રહે છે. એવી જ રીતે આપણે પણ કદાચ કોઈની સાથે તકરાર થઈ જાય તો થોડી વાર પછી ભૂલી જઈને પ્રેમથી વર્તવું.

ભોગ

સાપના મોંમાં બેઠેલો દેડકો વિચારે છે કે ઓહો કેવી મુલાયમ ગાદી બેસવા માટે મળી છે! તેને ખબર નથી કે આ ગાદી થોડી વાર પછી શૂળી બની જશે. એવી જ રીતે મનુષ્યનું જીવન પણ મૃત્યુના મૂળમાં પડેલું છે, ને માનવ ભોગમાં સુખ માની લે છે. ભોગ એ રોગની શરૂઆત છે.

ઇચ્છા

ઇચ્છાઓ અને તૃષ્ણાઓને કારણે જીવ સંસારમાં રખડે છે. ઇચ્છા અને તૃષ્ણા જીવનમાં વધારવી કે ઘટાડવી તે પોતાના હાથની વાત છે. ઇચ્છાઓ જેટલી વધારો તેટલો સંસાર ઘટે છે. આ જ સુધી કોઈની પણ ઇચ્છાઓ સંતુષ્ટ થઈ નથી તો પછી શા માટે ખોટી ઇચ્છાઓને વળગી રહેવું ?

વિવેક

સ્ટવમાં પાણી ભરીને સળગાવવામાં આવે તો તે સળગશે નહીં, પરંતુ તેમાં કેરોસીન ભરીને સળગાવવામાં આવશે તો જરૂર પ્રજ્વલિત થશે. તેવી જ રીતે જે આત્મામા વિવેક નથી તેમને ગમે તેટલો ઉપદેશ આપવામાં આવે તો પણ બોધ થતો નથી. વિવેકવાન આત્મા એક જ શબ્દના ઉપદેશથી બોધ થઈ જાય છે.

આત્મજ્ઞાની

લોહચુંબકની પાસે લોઢું અને સોનું-રૂપું રાખવામા આવે તો તે માત્ર લોઢાને જ ખેંચશે. એવી જ રીતે ભૌતિક પદાર્થોનું આકર્ષણ એવા આત્માને જ પોતાના તરફ ખેંચે છે જે લોઢાની જેમ સાવ સામાન્ય મનુષ્ય છે, વિવેક અને આત્મજ્ઞાનની ઉચ્ચ ભૂમિકા પર પહોંચેલા આત્માઓને વિષયોરૂપી ચુંબક નથી ખેંચી શકતું.

સ્ત્રી

સ્ત્રીમાં બુદ્ધિ કમ ને હૈયું પ્રસન્ન છે. સ્ત્રી મોહ, મમતા, લોભ વગેરેને જલદી આધીન થઈ જાય છે. સ્ત્રીનો ઉત્તમ ધર્મ છે પતિવ્રતાપણું. પતિની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તન કરવું. સ્ત્રીને જ્ઞાન કરતાં ભક્તિ ગમે છે.

મન

શરીર ભલે ઊંઘતું હોય, બેઠું, આરામ કરતું હોય; પણ મનની ગતિ તો સતત ચાલુ જ હોય છે. એક ક્ષણ પણ થોભ્યા વિના હિંસા હોય, ભય, લોભ આદિની દોડમાં મન રત રહે છે. મન જ્યાં સુધી સ્થિર નહીં થાય ત્યાં સુધી સાચી શાંતિ મળવાની નથી, માટે મન ઉપર કાબૂ મેળવજો. ને જેણે જીત્યું મૃત્યુ તેણે આખું જગત જીત્યું.

આચરણ

તમારામાં આચરણ હશે તેમ જ ઉપદેશની અસર પડશે. એક ભાષણકારે મોટી સભામાં અહિંસા પર જોરદાર પ્રવચન આપ્યું. ખિસ્સામાંથી પરસેવો લૂછવા રૂમાલ કાઢતાં સાથે ઈંડાં નીકળ્યાં ને સભામાં હાહાકાર મચી ગયો. આવા ભાષણકારથી લોકો પર ખરાબ અસર થાય છે.

ધર્મ

જે ધર્મમાં અહિંસા. સંયમ અને તપ નથી તે ધર્મ નકામો છે. જેમાં સત્ય નથી તે ધર્મ કોઈ કામનો નથી. ધર્મ તો માનવના અંતઃકરણને શુદ્ધ કરે છે.